

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ
INTERNET:

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/200/99

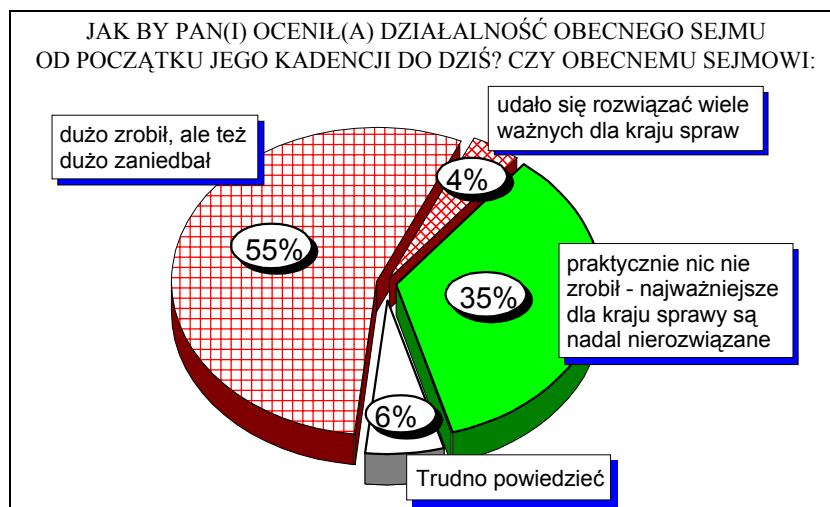
SEJM III KADENCJI W OPINII SPOŁECZEŃSTWA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- W opinii większości ankietowanych Sejm cieszy się raczej małym autorytetem społecznym (84%), pracuje zbyt opieszale (76%) i nie działa sprawnie (72%). Prawie dwie trzecie badanych sądzi, iż Sejm podejmuje raczej nietrafne decyzje (63%) oraz że zajmuje się na ogół sprawami mało istotnymi (60%). Obecne oceny są znacznie gorsze niż ubiegłoroczne (z sierpnia '98).
- W ciągu ostatniego roku wyraźnie osłabło przekonanie o reprezentatywności Sejmu III kadencji. Ponad połowa ankietowanych (52%, w stosunku do sierpnia '98 wzrost o 10 punktów) uważa, że Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, inne zaś nie mają w nim swojej reprezentacji. Nieco ponad jedna czwarta (28%) jest zdania, że w Sejmie nie są reprezentowane interesy większości społeczeństwa.
- Więcej badanych niż przeszło rok temu uważa, że posłowie obecnego Sejmu w swojej działalności kierują się przede wszystkim dbałością o interesy swojego ugrupowania (wzrost z 38% do 42%) lub swoje własne (wzrost z 15% do 20%). Natomiast zmniejszył się i tak już niski odsetek sądujących, że większość posłów reprezentuje głównie interesy ludzi, którzy na nich głosowali (spadek z 10% do 5%) czy interesy całego społeczeństwa (spadek z 11% do 4%).

Niedawno minęły dwa lata pracy Sejmu III kadencji. Połowa kadencji to dobra okazja, by zapytać Polaków, jak oceniają działalność i funkcjonowanie obecnego parlamentu. Badanie¹ realizowaliśmy w szczególnie gorącym dla Sejmu okresie. Debata podatkowa i jej przebieg stały się przyczynkiem do dyskusji na temat polskiego parlamentaryzmu, a także funkcjonowania demokracji parlamentarnej w naszym kraju. Swego rodzaju dopełnieniem tej dyskusji była argumentacja prezydenta uzasadniająca jego weto do ustawy o podatkach od dochodów osobistych. Trzeba zaznaczyć, że sondaż przeprowadziliśmy przed uchwaleniem przez Sejm ustaw podatkowych.

OCENY PRACY SEJMU

Sejm nie jest instytucją darzoną przez Polaków szczególnym szacunkiem. W dotychczasowych sondażach opinie dotyczące niższej izby parlamentu raczej nie były przychylne. Jednak w porównaniu z nimi oceny Sejmu III kadencji są wyjątkowo złe.

W przekonaniu zdecydowanej większości badanych niższa izba parlamentu cieszy się małym autorytetem społecznym, jej działalność jest też na ogół negatywnie oceniana. Zdaniem większości respondentów pracę Sejmu cechuje nadmierna opieszałość i niedostateczna sprawność funkcjonowania. Tylko nieco mniej krytycznie oceniana jest trafność podejmowanych przez Sejm decyzji. Negatywne opinie o parlamencie związane są także

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (114), 10-15 listopada ‘99, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłej ludności Polski (N=1089).

z przekonaniem (choć podzielanym stosunkowo najrzadziej), że Sejm marnotrawi energię i czas zajmując się sprawami o drugorzędnym znaczeniu. Za ledwie jedną czwartą ankietowanych jest zdania, że Sejm podejmuje problemy, które są dla naszego kraju najważniejsze.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, obecny Sejm:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	VIII '97	VIII '98	XI '99
	w procentach		
- cieszy się raczej dużym autorytetem społecznym	18	15	8
- cieszy się raczej małym autorytetem społecznym	63	66	84
Trudno powiedzieć	19	19	8
- podejmuje raczej trafne decyzje	28	22	15
- podejmuje raczej nietrafne decyzje	40	44	63
Trudno powiedzieć	32	34	23
- działa sprawnie	27	22	13
- nie działa sprawnie	49	56	72
Trudno powiedzieć	24	22	14
- pracuje we właściwym tempie	19	17	11
- pracuje zbyt opieszale	60	63	76
Trudno powiedzieć	21	20	13
- zajmuje się na ogół sprawami o podstawowym znaczeniu dla kraju	29	24	26
- zajmuje się na ogół sprawami mało istotnymi	50	56	60
Trudno powiedzieć	21	20	13

Porównanie aktualnych ocen z uzyskanymi w ubiegłym roku wskazuje na bardzo wyraźne pogorszenie się wizerunku obecnego Sejmu. W stosunku do sierpnia '98 aż o 18 punktów wzrósł odsetek osób skłaniających się do opinii, iż Sejm cieszy się raczej małym autorytetem społecznym. W porównywalnym stopniu (o 19 punktów) zwiększył się odsetek respondentów przekonanych, że Sejm podejmuje raczej nietrafne decyzje. Znacznie pogorszyły się również oceny sprawności i tempa jego działania. Relatywnie najmniej wzrosła liczba krytycznych opinii o znaczeniu spraw, którymi zajmują się parlamentarzyści.

Warto dodać, że z ocenami tymi korespondują długookresowe zmiany w opiniach o działalności Sejmu na tle innych instytucji życia publicznego. Od początku bieżącego roku Sejm (podobnie zresztą jak Senat) zbiera więcej ocen negatywnych niż pozytywnych, w ciągu ostatnich pięciu miesięcy zaś przewaga opinii negatywnych nad pozytywnymi wyraźnie się powiększyła (jest przeszło dwukrotna)².

Obecne oceny Sejmu III kadencji okazują się jeszcze bardziej krytyczne, jeśli porównamy je z opiniami ankietowanych z roku '97 odnoszącymi się do Sejmu poprzedniej kadencji. Dużo gorsze są przede wszystkim oceny sprawności działania obecnego Sejmu oraz trafności podejmowanych przez niego decyzji. Z deklaracji ankietowanych można także wnosić, że Sejm II kadencji (mimo w sumie negatywnych recenzji) cieszył się jednak większym autorytetem społecznym niż Sejm w obecnym składzie.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe wyniki badań można sądzić, że działalność izby niższej parlamentu nie spełnia oczekiwań wyborców i jest to stan permanentny. Rezultaty pracy Sejmu zawsze były dla ankietowanych niezadowolające, jedynie nieliczni oceniali, że dzięki jego wysiłkom udało się rozwiązać wiele ważnych dla kraju spraw. Również obecne oceny Sejmu nie odbiegają od dotychczasowych, są tylko nieco gorsze niż te, jakie poprzedni Sejm uzyskiwał w trzecim roku swej działalności. Choć ponad połowa ankietowanych dostrzega - jak się wydaje - skalę podejmowanych zadań i uważa, że obecny Sejm dużo już zrobił, to jednak zarazem sądzi, iż wiele ważnych spraw zostało zaniedbanych. Więcej niż co trzeci respondent zdecydowanie negatywnie ocenia wyniki działalności Sejmu III kadencji i jest zdania, że posłowie praktycznie nic nie zrobili - najważniejsze dla kraju sprawy nadal pozostają nierozwiązane. Tylko znikomy odsetek ankietowanych ocenia, że obecnemu Sejmowi udało się rozwiązać wiele problemów kraju.

² Por. komunikat CBOS „Stosunek do rządu i ocena działalności instytucji politycznych, listopad '99.

Tabela 2

Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność obecnego Sejmu od początku jego kadencji do dziś? Czy obecnemu Sejmowi:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	VII '96	VIII '97	XI '99
	w procentach		
- udało się rozwiązać wiele ważnych dla kraju spraw	6	8	4
- dużo zrobił, ale też dużo zaniedbał	50	58	55
- praktycznie nic nie zrobił - najważniejsze dla kraju sprawy są nadal nierozwiązane	32	23	35
Trudno powiedzieć	12	11	6

Krytyczni w ocenie dotychczasowych efektów pracy obecnego Sejmu są respondenci utożsamiający się z lewicą - blisko połowa uważa, że praktycznie nic on nie zrobił dla rozwiązania najważniejszych spraw kraju. Dokonania Sejmu bardziej przychylnie oceniają badani o poglądach prawicowych. Mimo że tylko niespełna co dziesiąty z tej grupy uważa, iż Sejmowi udało się rozwiązać wiele ważnych dla kraju spraw, blisko trzy czwarte sądzi, że mimo zaniedbań ma on również pewne osiągnięcia.

Opinie o dotychczasowych dokonaniach Sejmu w dużej mierze związane są ze statusem społeczno-zawodowym badanych i oceną sytuacji materialnej. Im niższe wykształcenie badanych, niższe dochody na osobę w rodzinie i gorsza samoocena własnych warunków materialnych, tym większy krytycyzm w ocenie dokonań Sejmu. Spośród grup społeczno-zawodowych efekty jego pracy stosunkowo najgorzej postrzegają osoby bezrobotne, renciści, rolnicy oraz robotnicy.

Tabela 3

Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność obecnego Sejmu od początku jego kadencji do dziś? Czy obecnemu Sejmowi:	Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych			
	AWS	PSL	SLD	UW
	w procentach			
- udało się rozwiązać wiele ważnych dla kraju spraw	15	0	2	7
- dużo zrobił, ale też dużo zaniedbał	69	44	51	82
- praktycznie nic nie zrobił - najważniejsze dla kraju sprawy są nadal nierozwiązane	13	47	43	11
Trudno powiedzieć	3	9	4	0

PORTRET POSŁA

W porównaniu z początkiem lat dziewięćdziesiątych wyraźnie mniej przychylnie postrzegani są posłowie i mniej korzystnie oceniana jest ich praca. Obecnie zbliżone są odsetki osób uważających, że działalność posła to życie lekkie i wygodne (42%), oraz tych, które sądzą, iż jest to ciężka i wyczerpująca praca (40%). W roku '93 ponad połowa badanych była przekonana, że działalność posła jest przede wszystkim ciężką i trudną pracą. Trzeba jednak zastrzec, że ówczesne oceny pochodzą z okresu bezpośrednio po wyborach parlamentarnych, kiedy społeczny stosunek do nowo wybranych parlamentarzystów mógł być bardziej życzliwy.

Podobnie nieco mniej korzystne dla posłów są wyobrażenia o ich kompetencjach i umiejętnościach. Wprawdzie nadal większość ankietowanych sądzi, że praca posła wymaga specjalnych umiejętności, to jednak wzrósł odsetek osób wyrażających przeciwną opinię na ten temat - przekonanych, że praktycznie każdy może być posłem.

Tabela 4

Jak Pan(i) sądzi, czy - ogólnie rzecz biorąc - działalność posła to:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	XI '93*	XI '99
	w procentach	
- ciężka i wyczerpująca praca	56	40
- życie lekkie i wygodne	27	42
Trudno powiedzieć	17	18
praca posła:		
- wymaga specjalnych umiejętności	71	64
- nie wymaga specjalnych umiejętności, każdy może być posłem	21	29
Trudno powiedzieć	8	7

Nieco gorzej niż na początku kadencji oceniane są kompetencje obecnych posłów. Zwiększyła się liczba ankietowanych sądzących, że połowa lub nawet większość deputowanych nie jest odpowiednio przygotowana do pełnienia powierzonych im funkcji.

Tabela 5

Jak Pan(i) ocenia, czy posłowie obecnego Sejmu posiadają umiejętności, kompetencje odpowiednie do tego, by być posłami?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	VIII '97	VIII '98	XI '99
	w procentach		
Tak, zdecydowana większość ma takie umiejętności	9	8	5
Mniej więcej połowa ma takie umiejętności, a połowa nie ma	42	42	45
Tylko nieliczni, niewielka część posłów ma takie umiejętności	37	35	40
Trudno powiedzieć	12	15	10

Niekorzystnie postrzegane są także motywacje, które skłaniają polityków do ubiegania się o mandat poselski. Ponad dwie piąte respondentów sądzi, że dążenie do kariery politycznej i staranie się o miejsce w parlamencie podyktowane jest przede wszystkim zamiłowaniem do pieniędzy i władzy. Dopiero na trzecim miejscu - według ocen badanych - jest chęć realizowania programu swojej partii. Co czwarty ankietowany uważa, że na to, by zostać posłem, decyduje się człowiek mający zamiłowanie do wygodnego, łatwego i przyjemnego życia, a także żądny sławy i popularności. Najmniej respondentów (co siódmy) sądzi, że wybór działalności politycznej i ubieganie się o mandat posła wiąże się z chęcią pomagania innym i zrobienia czegoś dobrego dla ogółu.

		CBOS
Kto decyduje się na to, by zostać posłem? Czy jest to człowiek, który przede wszystkim*:		
- chce mieć dużo pieniędzy		44%
- chce mieć władzę		42%
- chce realizować program swojej partii		29%
- lubi wygodne, łatwe i przyjemne życie		26%
- chce być sławny, popularny		24%
- chce pomóc innym, zrobić coś dobrego		14%
Trudno powiedzieć		4%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać dwie odpowiedzi.

REPREZENTATYWNOŚĆ SEJMU

W stosunku do sierpnia '98 wzrosła liczba ankietowanych uważających, że posłowie obecnego Sejmu kierują się w swojej działalności przede wszystkim dbałością o interesy własnego ugrupowania (o 4 punkty procentowe) lub o swoje własne (o 5 punktów). Natomiast zmniejszyły się i tak już niskie odsetki osób sądzących, że parlamentarzyści reprezentują głównie interesy ludzi, którzy na nich głosowali (o 5 punktów) lub interesy całego społeczeństwa (o 7 punktów).

Tabela 6

Czyje przede wszystkim potrzeby i interesy reprezentuje, Pana(i) zdaniem, większość posłów obecnego Sejmu?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	VIII '97	VIII '98	XI '99
	w procentach		
Swojej partii lub ugrupowania	36	38	42
Swoje własne	15	15	20
Całego społeczeństwa	13	11	4
Ludzi, którzy na nich głosowali	8	10	5
Środowiska, z którym są związani zawodowo	9	8	11
Swoich znajomych, kolegów lub krewnych	8	7	12
Trudno powiedzieć	11	11	5

Podstawowym kryterium oceny instytucji przedstawicielskich sprawujących władzę jest stopień ich reprezentatywności. Większość ankietowanych ocenia, że w obecnym parlamencie nie są reprezentowane interesy społeczeństwa jako całości. Zdaniem ponad połowy respondentów (52%, w porównaniu z sierpniem '98 wzrost o 10 punktów procentowych) Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup, inne zaś nie mają w nim swojej reprezentacji. Ponad jedna czwarta badanych sądzi, że większość społeczeństwa nie ma obecnie swojej sejmowej reprezentacji. Tylko co dziewiąty ankietowany (11%) przypisuje obecnemu Sejmowi zdolność wyrażania interesów wszystkich grup społecznych, czyli reprezentowania ogółu społeczeństwa.

Tabela 7

Która z poniższych opinii na temat obecnego Sejmu jest Panu(i) najbliższa?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	XI '93*	XI '94	VII '96	VIII '97**	XI '97	VIII '98	XI '99
	w procentach						
Sejm reprezentuje interesy całego społeczeństwa	38	19	19	17	27	18	11
Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, a inne nie mają swojej sejmowej reprezentacji	30	40	36	44	39	42	52
Większość społeczeństwa nie ma obecnie swojej reprezentacji w Sejmie	19	27	29	22	22	24	28
Trudno powiedzieć	13	14	16	17	12	16	9

W porównaniu z rokiem ubiegłym wyraźnie osłabło przekonanie o reprezentatywności Sejmu III kadencji. Pod tym względem ankietowani oceniają też obecny parlament wyraźnie mniej korzystnie niż poprzedni. Przez cały okres trwania kadencji poprzedniego Sejmu oceny jego reprezentatywności były nieco lepsze niż te, jakie badani wystawiają obecnemu Sejmowi po dwóch latach jego urzędowania.

Opinie na temat reprezentatywności Sejmu są dość słabo zróżnicowane ze względu na takie cechy społeczno-demograficzne badanych, jak: miejsce zamieszkania, wiek czy płeć. Istotnie różnią się natomiast ze względu na orientację polityczną i preferencje partyjne ankietowanych. O pełnej reprezentatywności Sejmu wyraźnie częściej przekonane są osoby o poglądach prawicowych (19%) niż badani deklarujący orientację lewicową (5%), którzy zarazem najsilniej kwestionują reprezentatywność obecnego parlamentu. Z opinią, że w obecnym Sejmie interesy większości społeczeństwa nie są reprezentowane, zgadza się blisko dwie piąte osób utożsamiających się z lewicą (37%) i nieco ponad jedna piąta identyfikujących się z prawicą (22%).

Mówiąc o reprezentatywności Sejmu ankietowani zdają się mieć przede wszystkim na uwadze partyjny układ sił w izbie niższej parlamentu i status polityczny poszczególnych ugrupowań (udział we władzy *versus* pozostawanie w opozycji). Mogą o tym świadczyć wskazania zwolenników poszczególnych ugrupowań. O pełnej reprezentatywności obecnego Sejmu znacznie częściej przekonani są potencjalni wyborcy ugrupowań rządzących - AWS

oraz UW niż zwolennicy pozostałych partii. Z kolei opinię o całkowitym braku reprezentatywności Sejmu znacznie częściej niż inni podzielają sympatycy ugrupowań opozycyjnych - zarówno mających swoją sejmową reprezentację, jak i pozostających poza parlamentem. Znamienne jest przy tym to, że reprezentatywność obecnego parlamentu najsilniej kwestionują zwolennicy drugiego z najliczniej reprezentowanych w Sejmie ugrupowań - SLD. Wyborcy tej partii częściej nawet niż sympatycy ugrupowań opozycji pozaparlamentarnej, którzy nie mają swych reprezentantów wśród posłów, podzielają opinię, że obecny Sejm nie reprezentuje większości społeczeństwa.

Tabela 8

Która z poniższych opinii na temat obecnego Sejmu jest Panu(i) najbliższa?	Potencjalne elektoraty partii politycznych				
	AWS	SLD	PSL	UW	Ugrupowania opozycji pozaparlamentarnej
	w procentach				
Sejm reprezentuje interesy całego społeczeństwa	29	9	9	26	8
Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, a inne nie mają swojej sejmowej reprezentacji	43	52	53	62	50
Większość społeczeństwa nie ma obecnie swojej reprezentacji w Sejmie	18	37	26	12	31
Trudno powiedzieć	9	3	12	-	11

Reprezentatywność niższej izby parlamentu znacznie korzystniej wypada na poziomie wspólnoty przekonań. Można sądzić, że poczucie braku reprezentatywności dotyczy przede wszystkim większości posłów, tylko co siedemnasty ankietowany (6%) ocenia, że większość deputowanych myśli podobnie jak on. Natomiast ponad dwie trzecie respondentów sądzi, że ich poglądy i przekonania są podzielane przynajmniej przez niektórych posłów. Jedynie 15% badanych ma poczucie braku sejmowej reprezentacji i uważa, że w Sejmie nie ma ludzi myślących podobnie jak oni.

Tabela 9

Czy ma Pan(i) poczucie, że są w Sejmie posłowie, którzy myślą o polskich sprawach podobnie jak Pan(i)?	Wskazania według terminów badań						
	XI '93	XI '94	VII '96	VIII '97	XI '97	VIII '98	XI '99
	w procentach						
Tak, sądzę, że większość posłów myśli podobnie jak ja	25	13	11	10	17	9	6
Sądzę, że niektórzy posłowie myślą podobnie jak ja	52	53	62	64	60	62	69
Nie, w Sejmie nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak ja	7	17	14	11	10	14	15
Trudno powiedzieć	16	17	13	15	14	15	10

Również z tego punktu widzenia obserwujemy pewne, aczkolwiek mniej znaczące pogorszenie się ocen reprezentatywności obecnego Sejmu. Szczególnie widać to, jeśli weźmiemy pod uwagę opinie ankietowanych z okresu tuż po wyborach parlamentarnych, kiedy to stopień identyfikacji z posłami w przypadku każdego parlamentu jest z reguły najwyższy, relatywnie niewielki już spadek odnotowujemy natomiast w ciągu ostatniego roku. Nieco mniej osób niż w sierpniu '98 ma obecnie poczucie wspólnoty poglądów z większością posłów w Sejmie, w przypadku większej zaś grupy badanych dotyczy to tylko niektórych spośród nich. W porównaniu z ocenami Sejmu poprzedniej kadencji poczucie światopoglądowej reprezentatywności obecnego Sejmu jest jednak już dość wyraźnie niższe.

Nawet wśród zwolenników partii opozycyjnych, którzy wyraźnie częściej niż sympatycy ugrupowań koalicji rządowej podzielają opinię o niedostatecznym reprezentowaniu interesów ogólnospołecznych przez obecny Sejm, większość dostrzega wśród posłów wyrazicieli swoich poglądów.

Tabela 10

Czy ma Pan(i) poczucie, że są w Sejmie posłowie, którzy myślą o polskich sprawach podobnie jak Pan(i)?	Potencjalne elektoraty partii politycznych				
	AWS	PSL	SLD	UW	Ugrupowania opozycji pozaparlamentarnej
	w procentach				
Tak, sądzę, że większość posłów myśli podobnie jak ja	16	9	8	7	4
Sądzę, że niektórzy posłowie myślą podobnie jak ja	73	63	75	78	65
Nie, w Sejmie nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak ja	7	22	11	7	22
Trudno powiedzieć	4	7	6	8	8

W sumie odczucia ankietowanych co do troski posłów o należyte reprezentowanie interesów wyborców są podzielone. Odsetki osób mających poczucie, że w Sejmie są posłowie, którzy bronią ich interesów, oraz respondentów niepodzielających tego przekonania równoważą się (po 44%). W porównaniu z ocenami Sejmu poprzedniej kadencji liczba badanych oceniających, iż ich interesy są należycie reprezentowane przez posłów w parlamencie, jest obecnie wyraźnie niższa.

Tabela 11

A czy ma Pan(i) poczucie, że w tym Sejmie są tacy posłowie, którzy bronią interesów ludzi takich jak Pan(i)?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	XI '94	XI '99
	w procentach	
Tak, mam takie poczucie	53	44
Nie, nie mam takiego poczucia	32	44
Trudno powiedzieć	15	12

Poczucie braku reprezentacji w Sejmie (zarówno w sensie wspólnoty poglądów, jak i obrony interesów) jest relatywnie najczęstsze wśród osób słabiej wykształconych i gorzej sytuowanych. Im respondenci są mniej wykształceni i gorzej oceniają własne warunki materialne, tym częściej twierdzą, iż w obecnym Sejmie brakuje posłów, którzy myśleliby o polskich sprawach podobnie jak oni, i częściej mają poczucie braku obrony interesów.

Spośród grup społeczno-zawodowych przekonanie takie najczęściej wyrażają: rolnicy, robotnicy niewykwalifikowani oraz osoby bezrobotne. Opinie w tych kwestiach tylko w niewielkim stopniu różnicują deklarowane poglądy polityczne respondentów, a zwłaszcza ich sympatie partyjne. W podobnym stopniu poczucie wspólnoty poglądów przynajmniej z częścią posłów, jak i obrony interesów mają zwolennicy zarówno AWS i UW, jak i SLD. Natomiast sympatycy PSL czują się stosunkowo najslabiej reprezentowani w obecnym Sejmie.

Tabela 12

Czy ma Pan(i) poczucie, że w tym Sejmie są tacy posłowie, którzy bronią interesów ludzi takich jak Pan(i)?	Potencjalne elektoraty partii politycznych				
	AWS	PSL	SLD	UW	Ugrupowania opozycji pozaparlamentarnej
	w procentach				
Tak, mam takie poczucie	52	45	53	52	42
Nie, nie mam takiego poczucia	37	47	40	41	42
Trudno powiedzieć	11	8	7	7	17

★

★

★

Niekorzystne są opinie ankietowanych o Sejmie III kadencji. Jego oceny (w wielu wymiarach) są gorsze niż oceny parlamentu poprzedniej kadencji. Obecny Sejm, mimo że znaczący udział ma w nim zarówno lewica, jak i prawica, częściej postrzegany jest jako niereprezentatywny niż zdominowany przez ugrupowania lewicowe Sejm II kadencji.

W ciągu ostatniego roku oceny Sejmu, podobnie jak Senatu, przede wszystkim zaś rządu, wyraźnie się pogorszyły. Można przypuszczać, że trudna sytuacja różnych grup i w różnych dziedzinach życia społecznego oraz kłopoty rządu związane m. in. z wdrażaniem reform również wpłynęły na pogorszenie społecznego wizerunku władz ustawodawczych

(jako że rządząca koalicja ma tam przewagę). Z drugiej jednak strony pogorszenie wizerunku dotyczy nie tylko polityków rządzącej koalicji, ale całej klasy politycznej. Na gorsze zmieniły się bowiem uogólnione opinie o wszystkich posłach, mniej życzliwie interpretowane są także motywacje skłaniające polityków do ubiegania się o mandaty poselskie. Obecny parlament i tocząca się w nim permanentnie walka między koalicją rządzącą a opozycją w większej mierze mogą też uzmysławiać badanym, że Sejm jest wyłącznie areną gry politycznej między poszczególnymi partiami, nie zaś izbą, której przedstawiciele działają w interesie ogólnospołecznym. Można odnieść wrażenie, że w ocenie badanych życie polityczne parlamentu (np. ostatnie rozgrywki związane z uchwalaniem zmian podatkowych) toczy się zupełnie „obok” tego, co dla społeczeństwa najważniejsze. Coraz więcej grup społecznych może żywić przekonanie, że drogi wyborców i ich reprezentantów się rozeszły - politycy zajmują się własnymi sprawami, a nie tym, co - w odczuciu zwykłych ludzi - ważne i istotne. Nie jest to dobry prognostyk dla naszego ciągle jeszcze tworzącego się systemu politycznego. Postępująca alienacja polityczna posłów, prymat doraźnych rozgrywek nad rozpatrywaną długofalowo i rozumianą jako służba publiczna działalnością, z jednej strony, a z drugiej - pokusa arogancji i „chodzenia na skróty” mogą prowadzić do dalszego zniechęcenia obywateli do polityki i skutkować mniejszym ich udziałem w procedurach demokratycznych, np. w najbliższych wyborach parlamentarnych.

Opracowała
Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, obecny Sejm: 1 - cieszy się raczej dużym autorytetem społecznym; 2 - cieszy się raczej małym autorytetem społecznym

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	8	84	8	1088
Płeć				
Mężczyźni	7	84	9	515
Kobiety	8	84	7	573
Wiek				
18-24 lat	7	86	7	156
25-34	5	93	2	191
35-44	7	85	8	222
45-54	7	84	9	200
55-64	12	83	5	139
65 lat i więcej	10	73	16	180
Miejsce zamieszkania				
Wies	9	80	11	401
Miasto do 20 tys.	13	82	5	128
20 - 100 tys.	5	86	9	213
101 - 500 tys.	5	88	6	209
501 tys.i więcej mieszk.	7	88	5	136
Wykształcenie				
Podstawowe	7	81	13	308
Zasadnicze zawodowe	6	84	9	250
Średnie	9	86	5	415
Wyższe	9	87	4	115
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	9	86	5	91
Prac.umysł.niż.szczębla	6	89	6	119
Pracownicy fiz.- umysł.	7	91	2	62
Robotnicy wykwalifikowani	3	89	7	102
Robotnicy niewykwalifik.	11	83	6	35
Rolnicy	3	89	8	70
Pracujący na własny rach.	7	90	3	57
Bierni zawodowo				
Renciści	9	78	14	123
Emeryci	12	77	10	215
Uczniowie i studenci	6	81	12	63
Bezrobotni	8	83	9	90
Gospodynie domowe i inni	8	86	6	60
Pracuje w:				
inst. państw.,publicznej	7	87	7	206
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	5	93	2	107
sekt. pryw. poza rolnict.	6	88	6	177
prywatnym gosp. rolnym	4	86	10	82
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	2	89	10	150
276 - 399	8	83	10	126
400 - 549	9	83	8	250
550 - 799	11	84	5	181
Powyżej 799 zł	8	86	7	152
Ocena własnych war. mater.				
Złe	4	86	10	328
Średnie	9	84	7	494
Dobre	11	83	7	266
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	13	82	5	64
Raz w tygodniu	9	83	8	568
1-2 razy w miesiącu	8	84	8	182
Kilka razy w roku	3	89	8	183
W ogóle nie uczestniczy	8	82	10	90
Poglądy polityczne				
Lewica	5	91	4	254
Centrum	7	87	6	320
Prawica	15	78	7	289
Trudno powiedzieć	4	79	17	222
Zainteresowanie polityką				
Duże	11	82	8	158
Średnie	7	87	5	515
Nikłe/żadne	7	81	12	414

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, obecny Sejm: 1- podejmuje raczej trafne decyzje; 2 - podejmuje raczej nietrafne decyzje (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	63	23	1088
Płeć				
Mężczyźni	15	65	19	515
Kobiety	14	60	26	573
Wiek				
18-24 lat	17	66	18	156
25-34	17	65	19	191
35-44	14	61	24	222
45-54	12	65	23	200
55-64	13	64	23	139
65 lat i więcej	14	56	30	180
Miejsce zamieszkania				
Wieś	14	62	24	401
Miasto do 20 tys.	12	70	18	128
20 - 100 tys.	17	63	20	213
101 - 500 tys.	14	61	25	209
501 tys.i więcej mieszk.	16	58	26	136
Wykształcenie				
Podstawowe	10	60	30	308
Zasadnicze zawodowe	14	66	20	250
Średnie	14	65	20	415
Wyższe	29	52	19	115
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier./inteligencja	23	57	19	91
Prac. umysł.niż.szczebła	18	65	18	119
Pracownicy fiz.- umysł.	14	66	20	62
Robotnicy wykwalifikowani	12	72	16	102
Robotnicy niewykwalifik.	6	77	17	35
Rolnicy	6	76	18	70
Pracujący na własny rach.	18	61	21	57
Bierni zawodowo				
Renciści	12	62	26	123
Emeryci	15	55	30	215
Uczniowie i studenci	19	64	17	63
Bezrobotni	15	56	29	90
Gospodynie domowe i inni	8	62	29	60
Pracuje w:				
inst. państw.,publicznej	13	65	22	206
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	22	65	12	107
sekt. pryw. poza rolnict.	16	64	20	177
prywatnym gosp. rolnym	7	69	24	82
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	10	68	22	150
276 - 399	9	66	25	126
400 - 549	18	61	21	250
550 - 799	17	63	20	181
Powyżej 799 zł	19	62	19	152
Ocena własnych war. mater.				
Złe	10	68	22	328
Średnie	13	62	25	494
Dobre	22	57	21	266
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	25	48	27	64
Raz w tygodniu	16	61	23	568
1-2 razy w miesiącu	9	61	30	182
Kilka razy w roku	12	70	18	183
W ogóle nie uczestniczy	13	70	17	90
Poglądy polityczne				
Lewica	10	78	12	254
Centrum	13	66	21	320
Prawica	27	52	21	289
Trudno powiedzieć	7	53	40	222
Zainteresowanie polityką				
Duże	22	63	15	158
Średnie	15	66	19	515
Niskie/żadne	11	58	30	414

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, obecny Sejm: 1 - zajmuje się na ogół sprawami mało istotnymi; 2 - zajmuje się na ogół sprawami o podstawowym znaczeniu dla kraju

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	60	26	13	1088
Płeć				
Mężczyźni	58	30	12	515
Kobiety	63	23	14	573
Wiek				
18-24 lat	56	33	11	156
25-34	62	27	11	191
35-44	63	26	11	222
45-54	66	25	10	200
55-64	62	25	14	139
65 lat i więcej	52	24	23	180
Miejsce zamieszkania				
Wieś	61	22	17	401
Miasto do 20 tys.	63	27	9	128
20 - 100 tys.	58	29	13	213
101 - 500 tys.	60	28	11	209
501 tys.i więcej mieszk.	61	31	8	136
Wykształcenie				
Podstawowe	60	19	21	308
Zasadnicze zawodowe	62	27	11	250
Średnie	61	30	9	415
Wyższe	56	30	14	115
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	58	28	14	91
Prac. umysł. niż. szczebla	59	29	12	119
Pracownicy fiz.- umysł.	70	28	2	62
Robotnicy wykwalifikowani	66	29	5	102
Robotnicy niewykwalifik.	55	23	23	35
Rolnicy	70	20	10	70
Pracujący na własny rach.	68	26	6	57
Bierni zawodowo				
Renciści	65	18	17	123
Emeryci	55	26	19	215
Uczniowie i studenci	39	48	13	63
Bezrobotni	60	24	16	90
Gospodynie domowe i inni	69	20	11	60
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	61	26	13	206
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	66	32	3	107
sekt. pryw. poza rolnict.	62	27	11	177
prywatnym gosp. rolnym	68	19	12	82
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	67	21	11	150
276 - 399	67	25	8	126
400 - 549	62	26	12	250
550 - 799	60	28	12	181
Powyżej 799 zł	55	32	13	152
Ocena własnych war. mater.				
Złe	64	22	15	328
Średnie	63	23	14	494
Dobre	52	38	10	266
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	45	39	16	64
Raz w tygodniu	62	26	12	568
1-2 razy w miesiącu	56	26	18	182
Kilka razy w roku	66	23	12	183
W ogóle nie uczestniczy	61	31	8	90
Poglądy polityczne				
Lewica	74	18	8	254
Centrum	66	26	8	320
Prawica	48	39	14	289
Trudno powiedzieć	54	20	26	222
Zainteresowanie polityką				
Duże	60	28	12	158
Średnie	61	30	10	515
Nikie/żadne	60	22	18	414

Tabela 4. Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność obecnego Sejmu od początku jego kadencji do dziś? Czy obecnemu Sejmowi: 1 - udało się rozwiązać wiele ważnych dla kraju spraw; 2 - dużo zrobił, ale też dużo zaniedbał; 3 - praktycznie nic nie zrobił - najważniejsze dla kraju sprawy są nadal nierozwiązane (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	3	55	35	6	1088
Płeć					
Mężczyźni	4	55	34	7	515
Kobiety	3	55	36	6	573
Wiek					
18-24 lat	3	66	25	6	156
25-34	2	60	37	1	191
35-44	5	54	35	6	222
45-54	2	53	42	2	200
55-64	3	55	34	8	139
65 lat i więcej	6	44	35	16	180
Miejsce zamieszkania					
Wieś	3	50	38	9	401
Miasto do 20 tys.	6	51	37	6	128
20 - 100 tys.	4	64	29	3	213
101 - 500 tys.	2	58	36	4	209
501 tys.i więcej mieszk.	5	58	34	4	136
Wykształcenie					
Podstawowe	1	45	40	14	308
Zasadnicze zawodowe	3	50	41	6	250
Średnie	4	64	30	2	415
Wyższe	9	63	27	1	115
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	7	64	28	1	91
Prac.umysł.niż.szczebła	5	65	30	0	119
Pracownicy fiz. - umysł.	4	60	36	0	62
Robotnicy wykwalifikowani	1	51	42	6	102
Robotnicy niewykwalifik.	0	52	44	4	35
Rolnicy	3	41	44	12	70
Pracujący na własny rach.	1	68	26	5	57
Bierni zawodowo					
Renciści	4	41	39	17	123
Emeryci	5	52	34	10	215
Uczniowie i studenci	7	76	13	4	63
Bezrobotni	0	51	48	1	90
Gospodynie domowe i inni	2	57	36	5	60
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	4	58	36	2	206
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	5	62	30	3	107
sekt. pryw. poza rolnict.	2	61	32	5	177
prywatnym gosp. rolnym	3	42	43	13	82
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	1	53	42	4	150
276 - 399	3	47	39	12	126
400 - 549	4	57	33	6	250
550 - 799	4	56	37	3	181
Powyżej 799 zł	8	64	26	3	152
Ocena własnych war. mater.					
Złe	4	42	47	7	328
Średnie	2	56	34	7	494
Dobre	6	69	22	3	266
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	7	68	19	6	64
Raz w tygodniu	4	55	35	6	568
1-2 razy w miesiącu	4	48	40	7	182
Kilka razy w roku	1	53	41	5	183
W ogóle nie uczestniczy	3	62	28	8	90
Poglądy polityczne					
Lewica	1	49	47	3	254
Centrum	2	59	36	4	320
Prawica	8	71	19	2	289
Trudno powiedzieć	2	36	43	19	222
Zainteresowanie polityką					
Duże	7	58	32	3	158
Średnie	4	59	33	3	515
Nikie/zadne	2	49	39	11	414

Tabela 5. Czyje przede wszystkim potrzeby i interesy reprezentuje, Pana(i) zdaniem, większość posłów obecnego Sejmu? 1 - Ludzi, którzy na nich głosowali; 2 - Całego społeczeństwa; 3 - Swojej partii lub ugrupowania; 4 - Środowiska, z którym są związani zawodowo; 5 - Swoich znajomych, kolegów lub krewnych; 6 - Swoje własne

	(%)						Trudno powiedzieć	Liczba osób
	1	2	3	4	5	6		
Ogółem	5	4	42	11	12	20	5	1088
Płeć								
Mężczyźni	5	3	43	11	11	21	4	515
Kobiety	5	4	40	12	13	19	6	573
Wiek								
18-24 lat	4	2	42	18	8	20	5	156
25-34	5	2	47	10	13	20	3	191
35-44	5	3	45	13	9	20	4	222
45-54	5	3	40	10	13	26	2	200
55-64	6	6	43	11	13	14	7	139
65 lat i więcej	5	7	32	8	17	19	12	180
Miejsce zamieszkania								
Wieś	4	4	39	10	11	22	10	401
Miasto do 20 tys.	5	6	45	12	8	20	4	128
20 - 100 tys.	4	4	46	10	14	20	3	213
101 - 500 tys.	9	3	39	16	10	19	3	209
501 tys.i więcej mieszk.	6	3	43	10	19	18	1	136
Wykształcenie								
Podstawowe	4	4	33	9	16	23	11	308
Żasadnicze zawodowe	5	5	37	11	13	22	6	250
Średnie	6	3	48	12	10	19	2	415
Wyższe	6	4	54	14	10	11	1	115
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	3	4	51	15	8	17	1	91
Prac.umysł.niż.szczębla	6	1	52	14	12	15	1	119
Pracownicy fiz.-umysł.	6	5	36	18	16	16	3	62
Robotnicy wykwalifikowani	7	6	38	8	14	24	4	102
Robotnicy niewykwalifik.	8	0	29	16	8	28	7	35
Rolnicy	9	0	40	1	5	32	12	70
Pracujący na własny rach.	4	2	42	8	13	30	1	57
Bierni zawodowo								
Renciści	4	3	39	8	7	25	13	123
Emeryci	6	7	39	9	17	14	7	215
Uczniowie i studenci	2	3	54	20	6	15	0	63
Bezrobotni	2	0	37	17	17	20	7	90
Gospodynie domowe i inni	4	7	38	11	8	26	5	60
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	5	3	46	13	13	16	2	206
spółce właścicieli	6	2	39	17	13	19	4	107
prywatnych i państwa	5	5	46	9	11	23	2	177
sekt. pryw. poza rolnict.	8	0	40	4	8	28	12	82
prywatnym gosp. rolnym								
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	2	4	35	16	11	21	9	150
276 - 399	3	2	40	13	14	19	8	126
400 - 549	6	4	43	11	8	23	5	250
550 - 799	8	2	41	13	15	17	5	181
Powyżej 799 zł	6	5	46	12	15	14	2	152
Ocena własnych war. mater.								
Złe	3	3	34	11	13	28	8	328
Średnie	5	4	45	11	13	17	5	494
Dobre	8	5	46	12	9	17	2	266
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	6	5	46	12	8	15	8	64
Raz w tygodniu	6	5	41	10	11	21	5	568
1-2 razy w miesiącu	3	3	42	12	10	22	7	182
Kilka razy w roku	6	1	40	14	17	18	4	183
W ogóle nie uczestniczy	3	0	44	12	15	23	3	90
Poglądy polityczne								
Lewica	4	2	45	11	14	21	3	254
Centrum	4	3	43	11	15	21	3	320
Prawica	7	7	49	14	6	15	5	289
Trudno powiedzieć	7	3	26	9	13	26	15	222
Zainteresowanie polityką								
Duże	4	4	45	13	14	18	2	158
Średnie	5	3	45	13	12	19	2	515
Nikie/żadne	6	4	36	9	12	22	11	414

Tabela 6. Czy ma Pan(i) poczucie, że są w Sejmie posłowie, którzy myślą o polskich sprawach podobnie jak Pan(i)? 1 - Tak, sądzę, że większość posłów myśli podobnie jak ja; 2 - Sądzę, że niektórzy posłowie myślą podobnie jak ja; 3 - Nie, w Sejmie nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak ja (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	6	69	15	10	1088
Płeć					
Mężczyźni	7	68	15	10	515
Kobiety	6	69	16	9	573
Wiek					
18-24 lat	2	75	14	9	156
25-34	6	66	20	7	191
35-44	5	75	14	7	222
45-54	7	72	14	7	200
55-64	7	65	14	14	139
65 lat i więcej	11	58	16	15	180
Miejsce zamieszkania					
Wieś	6	62	19	13	401
Miasto do 20 tys.	7	71	12	9	128
20 - 100 tys.	9	74	8	9	213
101 - 500 tys.	4	72	18	7	209
501 tys.i więcej mieszk.	6	74	15	5	136
Wykształcenie					
Podstawowe	7	53	24	17	308
Zasadnicze zawodowe	5	71	15	9	250
Średnie	6	76	12	6	415
Wyższe	8	81	7	4	115
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier.,inteligencja	6	83	4	7	91
Prac.umysł.niż.szczebła	5	82	8	5	119
Pracownicy fiz.-umysł.	8	72	19	1	62
Robotnicy wykwalifikowani	8	67	17	8	102
Robotnicy niewykwalifik.	0	67	25	8	35
Rolnicy	8	51	27	14	70
Pracujący na własny rach.	4	77	10	9	57
Bierni zawodowo					
Renciści	2	67	13	18	123
Emeryci	12	62	16	11	215
Uczniowie i studenci	2	77	15	6	63
Bezrobotni	4	60	23	13	90
Gospodynie domowe i inni	4	69	19	7	60
Pracuje w:					
inst. państw.,publicznej	5	79	9	7	206
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	9	74	13	5	107
sekt. pryw. poza rolnict.	5	74	14	8	177
prywatnym gosp. rolnym	7	54	26	12	82
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	2	68	21	10	150
276 - 399	6	66	17	11	126
400 - 549	9	68	13	10	250
550 - 799	6	72	14	8	181
Powyżej 799 zł	8	72	13	7	152
Ocena własnych war. mater.					
Źłe	2	65	23	10	328
Średnie	9	68	14	10	494
Dobre	7	75	9	9	266
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	8	68	15	9	64
Raz w tygodniu	6	69	15	10	568
1-2 razy w miesiącu	7	64	16	13	182
Kilka razy w roku	6	76	14	4	183
W ogóle nie uczestniczy	5	66	16	13	90
Poglądy polityczne					
Lewica	6	75	14	6	254
Centrum	5	72	14	9	320
Prawica	8	76	12	5	289
Trudno powiedzieć	7	49	23	21	222
Zainteresowanie polityką					
Duże	8	79	8	4	158
Średnie	6	77	11	5	515
Niskie/żadne	5	54	23	17	414

Tabela 7. Czy ma Pan(i) poczucie, że w tym Sejmie są tacy posłowie, którzy bronią interesów ludzi takich jak Pan(i)?
1 - Tak, mam takie poczucie; 2 - Nie, nie mam takiego poczucia (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	44	44	12	1086
Płeć				
Mężczyźni	45	42	13	515
Kobiety	43	45	12	571
Wiek				
18-24 lat	37	49	13	154
25-34	54	38	8	191
35-44	38	48	13	222
45-54	48	41	12	200
55-64	48	45	7	139
65 lat i więcej	39	42	19	180
Miejsce zamieszkania				
Wieś	43	46	11	401
Miasto do 20 tys.	49	46	6	127
20 - 100 tys.	51	35	14	213
101 - 500 tys.	40	44	16	209
501 tys.i więcej mieszk.	37	51	12	136
Wykształcenie				
Podstawowe	35	48	17	308
Zasadnicze zawodowe	44	47	9	250
Średnie	49	40	11	414
Wyższe	51	38	11	115
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	49	42	8	91
Prac. umysł. niż. szczebla	52	40	8	119
Pracownicy fiz.- umysł.	49	37	14	60
Robotnicy wykwalifikowani	44	45	11	102
Robotnicy niewykwalifik.	37	47	16	35
Rolnicy	39	55	6	70
Pracujący na własny rach.	38	40	22	57
Bierni zawodowo				
Renciści	35	49	16	123
Emeryci	48	39	13	215
Uczniowie i studenci	48	42	10	63
Bezrobotni	38	47	14	90
Gospodynie domowe i inni	41	47	11	60
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	51	40	10	206
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	46	44	10	106
sekt. pryw. poza rolnict.	44	41	15	177
prywatnym gosp. rolnym	34	56	9	82
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	42	43	15	150
276 - 399	42	54	13	126
400 - 549	51	39	10	250
550 - 799	50	41	10	181
Powyżej 799 zł	48	43	9	152
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	50	14	328
Średnie	44	42	14	494
Dobre	53	40	7	265
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	61	30	9	64
Raz w tygodniu	44	46	10	568
1-2 razy w miesiącu	45	37	18	181
Kilka razy w roku	41	48	12	183
W ogóle nie uczestniczy	36	47	16	90
Poglądy polityczne				
Lewica	47	46	6	254
Centrum	43	46	11	320
Prawica	52	37	10	287
Trudno powiedzieć	31	46	23	222
Zainteresowanie polityką				
Duże	56	36	8	158
Średnie	47	45	9	515
Nikie/żadne	37	45	18	412